

Adam Miodowski

<https://orcid.org/0000-0002-2623-955X>

Uniwersytet w Białymstoku

Środowiska naukowe związane z Instytutem Studiów Kobietych w Białymstoku i ich wkład we współczesne polskie badania z zakresu historii kobiet (2011-2019)

Słowa kluczowe: Instytut Studiów Kobietych, Ośrodek Badań Historii Kobiety, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobietych”, środowiska naukowe, debaty i konferencje naukowe, projekty badawcze, historia nauki

Streszczenie

W 2011 r. powstał w Białymstoku Instytut Studiów Kobietych. Działające od blisko dziesięciu lat stowarzyszenie podjęło w tym czasie szereg inicjatyw ukierunkowanych na prowadzenie i upowszechnianie badań z zakresu historii kobiet oraz ich współczesnej aktywności w przestrzeni społecznej, kulturalnej, medialnej, politycznej, gospodarczej i naukowej. Wśród najważniejszych projektów realizowanych przez Instytut należy wskazać wieloletni cykl debat naukowych pod ogólnym tytułem *Kobiety w życiu publicznym*. Zainicjowano też ogólnopolską serię konferencji naukowych *Polityka i politycy w prasie XX i XXI wieku*, która uzyskała rangę międzynarodowej. Ukazały się też cenione tomy pokonferencyjne. Kluczowe znaczenie dla szerszej prezentacji wyników prowadzonych badań z zakresu historii kobiet i ich współczesnej aktywności było utworzenie „Czasopisma Naukowego Instytutu Studiów Kobietych” oraz jego wprowadzenie na listę czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Jeszcze ważniejszym osiągnięciem Instytutu Studiów Kobietych stało się powołanie Ośrodka Badań Historii Kobiety. W jego prace zaangażowane są badaczki i badacze z Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i innych uczelni. Wykrystalizowanie się tego ogólnopolskiego, międzyuczelnianego środowiska naukowo-badawczego uznać należy za zwieńczenie pierwszej dekady działalności kierowanego przez prof. Małgorzatę Dajnowicz Instytutu Studiów Kobietych.

Wprowadzenie

Instytut Studiów Kobietych [ISK] został powołany w Białymstoku w sierpniu 2011 r. z inicjatywy prof. Małgorzaty Dajnowicz¹. Jest stowarzyszeniem działającym przede wszystkim w obszarze naukowo-badawczym, nastawionym na prowadzenie i upowszechnianie badań z zakresu historii kobiet oraz ich współczesnej aktywności w przestrzeni społecznej, kulturalnej, politycznej, gospodarczej i naukowej². ISK ma ambicję realizować projekty naukowe, edukacyjne oraz kulturalne na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Członkowie i współpracownicy stowarzyszenia wywodzą się z białostockich kręgów akademickich, oświatowo-edukacyjnych i samorządowych. W gronie tym dominują pracownicy i doktoranci Uniwersytetu w Białymstoku, zwłaszcza Wydziału Historii i Stosunków Międzynarodowych oraz Wydziału Prawa. Są też wśród nich osoby związane z Uniwersytetem Medycznym w Białymstoku, Niepaństwową Wyższą Szkołą Pedagogiczną oraz Państwową Wyższą Szkołą Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży³.

Zaplecze kadrowe Instytutu Studiów Kobietych

1. Białostockie środowisko naukowe związane z Instytutem Studiów Kobietych

Projekty oświatowe, badawcze i wydawnicze inicjowane przez ISK mogą być realizowane dzięki zaangażowaniu kadr naukowych białostockich uczelni. Grono współpracownic i współpracowników Instytutu współtworzą następujące osoby:

- Uniwersytet w Białymstoku:
 - Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych:
 - prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz,
 - prof. dr hab. Teresa Chynczewska-Hennel,
 - prof. dr hab. Halina Parafianowicz,
 - dr Beata Goworko-Składanek,

¹ Formalna działalność Instytutu Studiów Kobietych rozpoczęła się 30 sierpnia 2011 r., wraz z rejestracją w Krajowym Rejestrze Sądowym – Patrz: M. Siedlecki, *Instytut Studiów Kobietych – stowarzyszenie upowszechniające działalność naukową (2011-2016)*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobietych” 2016, nr 1(1), s. 188.

² Ibidem, s. 194.

³ Strona internetowa Instytutu Studiów Kobietych, <http://www.isk.bialystok.pl/> [dostęp: 30.09.2020].

- dr Maria Bauchrowicz-Tocka,
- dr hab. Robert Suski, prof. UwB,
- dr hab. Rafał Kosiński, prof. UwB,
- dr hab. Adam Miodowski, prof. UwB.

Wydział Prawa:

- prof. dr hab. Katarzyna Laskowska,
- dr Diana Dajnowicz-Piesiecka.

Instytut Socjologii:

- dr Łukasz Wołyniec.

- Uniwersytet Medyczny w Białymstoku:
 - dr Urszula Sokołowska,
 - mgr Patrycja Dajnowicz.
- Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku:
 - dr Grażyna Kędzińska.
- Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży:
 - dr Marcin Siedlecki.

2. Krajowe środowiska naukowe współdziałające z Instytutem Studiów Kobięcych

Równie ważną rolę w realizacji projektów inicjowanych przez ISK odgrywają współpracownicy i współpracownicy wywodzący się z innych krajowych ośrodków akademickich. Są wśród nich następujące osoby:

- UMCS w Lublinie:
 - Instytut Nauk o Polityce i Administracji:
 - prof. dr hab. Ewa Maj,
 - dr hab. Aneta Dawidowicz, prof. UMCS,
 - dr Anna Szwed-Walczak,
 - dr Łukasz Jędrzejski.
- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach:
 - Wydział Humanistyczny:
 - prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk,
 - dr hab. Lidia Michalska-Bracha, prof. UJK,
 - dr hab. Alicja Gałczyńska, prof. UJK,
 - dr hab. Marzena Marczewska, prof. UJK.
- Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie
 - Instytut Politologii
 - dr hab. Magdalena Mikołajczyk, prof. UP,
 - dr Edyta Chrobaczyńska-Plucińska.
- Uniwersytet Wrocławski:
 - Instytut Historyczny:

- prof. dr hab. Teresa Kulak,
 - dr hab. Joanna Dufurat, prof. UW.
 - Uniwersytet Szczeciński:
 - Instytut Historyczny:
 - dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. USz.
 - Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach:
 - Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa:
 - dr hab. Beata Wałęciuk-Dejneka, prof. UPH
 - Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie:
 - Dr Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk
3. Zagraniczne badaczki współdziałające z Instytutem Studiów Kobietych

Ważną rolę w umiędzynarodowieniu projektów realizowanych przez ISK odgrywa powiększające się grono zagranicznych badaczek. Są wśród nich następujące osoby:

- Uniwersytet Wileński:
 - prof. Virginija Jureniene.
- Połocki Uniwersytet Państwowy:
 - doc. dr Alesya Korsak,
 - doc. dr Elena Sumko.
- Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku:
 - doc. dr Lubou Kozik.
- Białoruski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Mińsku:
 - doc. dr Natalia Pristupa.
- Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki w Mińsku:
 - doc. dr Inna Vashkevich.
- Uniwersytet Karola w Pradze:
 - Dr Daniela Kolenovska.

Inną formą działań służących umiędzynarodowieniu dorobku ISK i jego promocji poza granicami kraju są zagraniczne wizyty studyjne kierownictwa Instytutu. W 2017 r. na Uniwersytecie Islandzkim w Reykjavíku sondowane były np. możliwości podjęcia współpracy w obszarze kultury. W celu przedstawienia badań prowadzonych w Polsce na temat wkładu kobiet polskich w rozwój oblicza społecznego i kulturowego Polski w XX w. prof. Małgorzata Dajnowicz przedstawiła wykład dotyczący udziału kobiet w życiu publicznym, w tym w polskiej kulturze XX w. Po wykładzie odbyła się dyskusja na temat treści wystąpienia oraz aktywności kulturalnej kobiet w Polsce i w Islandii.

Do kolejnej wizyty studyjnej doszło również w 2017 r. W Norwegii przedstawiciele ISK poznawali bibliotekalia i muzealia dotyczące historii Norweżek w zbiorach Biblioteki Narodowej w Oslo i Muzeum Kobiet w Kongsvinger. Poznane dobre praktyki w gromadzeniu, eksponowaniu i konserwacji źródeł do historii kobiet zostały zaimplementowane na grunt działalności statutowej Stowarzyszenia ISK w zakresie „budowania pamięci o kobietach” w kolejnych projektach stowarzyszenia⁴.

Ważną formą umiędzynarodawiania wyników badań prowadzonych pod auspicjami ISK są też zagraniczne konferencje naukowe. W dniach 16-18 marca 2017 r. na Uniwersytecie w Tampere w Finlandii odbyła się konferencja pt. *Reform and Revolution in Europe, 1917-1919: Entangled and Transnational Histories (Reformy i Rewolucje w Europie 1917-1919: Zagmatwane i Ponadnarodowe Historie)*, której czynnym uczestnikiem i prelegentem była prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz. W obradach udział wzięło ponad 150 uczestniczek i uczestników reprezentujących różne uczelnie oraz ośrodki naukowe z Europy i innych kontynentów. W programie zaplanowano kilka sesji tematycznych. Jedną z nich dotyczyła indywidualnych doświadczeń wojny, nowych konstytucji, rewolucji ponadnarodowych oraz „budowy nacji” i mniejszości, w której referat *The nationalist movement on the border of the eastern Polish after First World War* wygłosiła, uwzględniając wątki kobiece, prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz⁵.

4. Środowisko (doktoranckie) młodych badaczek i badaczy historii kobiet

Ważną rolę w realizacji projektów ISK odgrywa też grono doktorantek i doktorantów, którzy w podejmowanych przez siebie badaniach uwzględniają historię i współczesną aktywność kobiet. Są wśród nich następujące osoby:

- Uniwersytet w Białymstoku:
 - mgr Justyna Zajko-Czochańska,
 - mgr Agnieszka Zaniewska (de domo Drozdowska),
 - mgr Waldemar Barszczewski,

⁴ M. Siedlecki, *Instytut Studiów Kobięcych i jego działalność w zakresie badań naukowych historii kobiet i ich upowszechniania (2017-2019)*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2019, nr 2(7), s. 245.

⁵ J. Zajko-Czochańska, *Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Reform and Revolution in Europe, 1917-1919: Entangled and Transnational Histories”*, Uniwersytet w Tampere, Finlandia, 16-18 marca 2017 r. Uwagi o wystąpieniach merytorycznych, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2017, nr 1(2), s. 210-211.

- mgr Magdalena Gąsowska,
- mgr Krzysztof Kossakowski.

Uniwersytet Szczeciński:

- mgr Joanna Morawska.

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach:

- mgr Katarzyna Świetlik.

Wyniki badań młodych badaczek i badaczy zajmujących się historią i współczesną aktywnością kobiet są promowane przez ISK na łamach jego wydawnictw książkowych i w punktowanym periodyku naukowym. Ważnym forum prezentacji osiągnięć badawczych doktorantek i doktorantów związanych z Instytutem jest ich udział w organizowanych przezeń międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. Dobrą tego ilustracją było włączenie w 2018 r. przez kierownictwo ISK do programu III Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu *Polityka i politycy w prasie XX i XXI w.* panelu doktoranckiego pt. *Polityka w prasie kobiecej*. Na liście zaprezentowanych na nim referatów znalazły się m.in. następujące wystąpienia:

- *Wybory w II Rzeczypospolitej na łamach „Kobiety Współczesnej”* – prelegent: mgr Waldemar Barszczewski z Uniwersytetu w Białymstoku,
- *O działalności Ligi Kobiet w okręgu białostockim (w świetle „Naszej Pracy”)* – prelegentka mgr Agnieszka Drozdowska z Uniwersytetu w Białymstoku,
- *Kobieta i polityka w PRL w świetle „Kobiety i Życia” po 1970 roku* – prelegentka: mgr Urszula Ćwik z Uniwersytetu w Białymstoku,
- *Problematyka polityki na łamach „Przyjaciółki” w latach 1970-1989* – prelegentka: mgr Justyna Zajko-Czochańska z Uniwersytetu w Białymstoku⁶.

Analogiczny panel doktorancki uwzględnił też program zorganizowanej w 2019 r. przez ISK IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z cyklu *Polityka i politycy w prasie XX i XXI w.* pt. *Kobiety i wybory parlamentarne*. Wśród wygłoszonych wówczas referatów znalazły się m.in. następujące wystąpienia:

- *Kobiety i wybory na łamach «Przyjaciółki» (1956-1976)* – prelegentka: mgr Justyna Zajko-Czochańska z Uniwersytetu w Białymstoku,

⁶ D. Dajnowicz-Piesiecka, *III Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu «Polityka i politycy w prasie XX i XXI w.» pt. «Polityka w prasie kobiecej» 25-26 maja 2018 r.*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2018, nr 2(5), s. 143-144.

- *Liderki Ligi Kobięć Polskich wobec wyborów w latach 80. (w świetle „Naszej Pracy”)* – prelegentka: mgr Agnieszka Drozdowska z Uniwersytetu w Białymstoku⁷.

Pola aktywności Instytutu Studiów Kobięcych

1. Debaty naukowe

W kilka miesięcy po ukonstytuowaniu się ISK stał się rozpoznawalny nie tylko w regionalnej, ale też w ogólnopolskiej przestrzeni publicznej dzięki organizacji cyklu debat naukowych pod ogólnym tytułem *Kobięty w życiu publicznym*. Debaty te wpisały się w szeroki dyskurs na temat przeszłości, teraźniejszości i perspektyw aktywizacji kobiet w przestrzeni społecznej, politycznej, gospodarczej, kulturalnej i naukowej, który od lat toczy się w Polsce.

W 2012 r. odbyła się pierwsza debata w ramach wspomnianego cyklu. Jej temat przewodni brzmiał: *Kobięty w politycznej przestrzeni regionalnej*. Gościem specjalnym tego wydarzenia była prof. Małgorzata Fuszara, prawniczka i socjolog, prowadząca badania nad mechanizmami włączania i wykluczania kobiet ze sfery publicznej.

W 2013 r. przeprowadzona została druga debata z cyklu *Kobięty w życiu publicznym*, poświęcona *Kobiętom w mediach*. Główną prelegentką była prof. Bogusława Dobek-Ostrowska – medioznawca z Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, prezes Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej.

Trzecią debatę naukową zorganizowano w 2014 r. Jej tematem wiodącym były *Kobięty i ich wizerunek w sferze publicznej. Polska na tle krajów zachodnich*. Główną prelegentką tym razem była prof. Grażyna Ulicka z Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, specjalizująca się w problematyce współczesnej demokracji.

W 2015 r. odbyła się czwarta i ostatnia debata z cyklu *Kobięty w życiu publicznym*, której temat przewodni brzmiał: *Kobięty – polityka – prawo – dyskurs publiczny*. Jej specjalnym gościem była prof. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach⁸.

⁷ U. Sokołowska, *IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Polityka i politycy w prasie XX i XXI w.” pt. „Kobięty i wybory parlamentarne”*, Białystok 14-16 czerwca 2019 r., „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2019, nr 1(6), s. 243.

⁸ M. Siedlecki, *Instytut Studiów Kobięcych – stowarzyszenie...*, s. 191-192.

2. Konferencje naukowe

Ważną płaszczyzną aktywności Instytutu stało się też organizowanie konferencji naukowych. Pierwsze kroki na tym polu zostały postawione w maju 2015 r. przy okazji współorganizowania z Komisją Historii Kobiet Polskiej Akademii Nauk prestiżowej, ogólnopolskiej konferencji naukowej *Drogi kobiet do polityki (od XVIII do XXI wieku)*. Uczestniczyli w niej prelegenci m.in. z Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu w Białymstoku i innych uczelni krajowych.

Od 2016 r. przez kilka kolejnych lat z inicjatywy Instytutu Studiów Kobietych i przy współpracy Zakładu Ruchów Społecznych i Politycznych Wydziału Historyczno-Socjologicznego Uniwersytetu w Białymstoku organizowane były ogólnopolskie konferencje naukowe *Polityka i politycy w prasie XX i XXI wieku*.

W konferencjach w latach 2016 i 2017 brali udział historycy prasy, prasoznawcy i politolodzy m.in. z Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu w Białymstoku i innych uczelni.

Wysoki poziom pierwszych konferencji i ich rosnący prestiż w środowisku naukowym zaowocował w 2018 r. podniesieniem rangi trzeciej edycji konferencji do poziomu międzynarodowego⁹. Jej tematem wiodącym była *Polityka w prasie kobiecej*. Celem konferencji była prezentacja i porównanie najnowszych badań historycznych, prasoznawczych i politologicznych dotyczących ewolucji sposobów ujmowania tematyki politycznej na łamach prasy kobiecej w krajach Europy Wschodniej i Środkowej¹⁰.

Bogaty program konferencji i liczne grono uczestników z kraju i z zagranicy wymusiły podział obrad na pięć paneli tematycznych. Moderatorką pierwszego panelu była prof. Joanna Dufurat. Obrady otworzyło wystąpienie prof. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach pt. *Próby uobywatelnienia kobiet na łamach „Bluszczu” w okresie dwudziestolecia międzywojennego*. Prelegentka mówiła

⁹ Ibidem, s. 192.

¹⁰ D. Dajnowicz-Piesiecka, *III Międzynarodowa Konferencja Naukowa...*, s. 137-138.

m.in. o barierach hamujących proces równouprawnienia Polek w dwudziestoleciu międzywojennym, piętnowanych na łamach warszawskiego tygodnika „Bluszcz”. Kolejną prelegentką była doc. Luba Kozik z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku. Zaprezentowała ona referat pt. „*Біларуская Работніца і Сялянка*” [„*Białoruska Robotnica i Chłopka*”] i formowanie ideału kobiety sowieckiej w Białoruskiej Socjalistycznej Republice Sowieckiej (1924-1939). Z zaprezentowanych przez mińską badaczkę ustaleń wynikało m.in., że w BSRR jednym z kluczowych narzędzi indoktrynacji komunistycznej wśród kobiet było czasopismo „*Біларуская Работніца і Сялянка*”. Periodyk ten ukształtował ideał kobiety sowieckiej promując na swoich łamach pożądane przez partię komunistyczną postawy społeczne i formy publicznej aktywności. Reprezentująca Uniwersytet Szczeciński prof. Agnieszka Szudarek przedstawiła referat pt. *Niemiecki ruch kobiecy w latach 1908-1914 w opinii poznańskich i warszawskich czasopism dla kobiet*. W swej wypowiedzi podkreśliła, że rok 1908 był szczególny dla Polek w zaborze pruskim, ponieważ wprowadzono wówczas kolejne antypolskie regulacje prawne, które sprawiły, że kobiety musiały borykać się z jeszcze dotkliwymi ograniczeniami praw narodowych. Ponadto prelegentka zwróciła uwagę na to, jak w świetle publikacji czasopism ukazujących się w Poznaniu i Warszawie przebiegał proces ewolucji postaw Polek, szczególnie tych związanych z ruchem kobiecym, wobec kwestii równouprawnienia. Ostatnią prelegentką w pierwszym panelu była prof. Beata Wałęciuk-Dejneka z Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, która przedstawiła referat pt. *Oświata – kształcenie – wychowanie: twórczość społeczna i polityczna (patriotyczna) Faustyny Morzyckiej na łamach prasy z XIX/XX wieku – wybór*. W swoim wystąpieniu przybliżyła postać zapomnianej literatki i aktywistki społecznej z przełomu XIX i XX w. Faustyny Morzyckiej, która zrezygnowała z założenia rodziny, by poświęcić się działalności społecznikowskiej w sferze publicznej. Z ustaleń prelegentki wynikało, że życiorys F. Morzyckiej stał się inspiracją dla Stefana Żeromskiego do nakreślenia postaci „nałęczowskiej siłaczki” w znanej noweli pt. *Siłaczka*¹¹.

Drugi panel moderowały dr hab. Aneta Dawidowicz oraz dr Anna Szwed-Walczak z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Pierwszym zaprezentowanym referatem w tej części obrad była przedstawiona przez prof. Joannę Dufraz z Uniwersytetu Wrocławskiego wypowiedź na temat *Polityki na łamach „Pracy Obywatelskiej” (1928/9-1939) – organu prasowego sanacyjnego Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet*. Prelegentka podkreśliła, że „Praca Obywatelska” była periodykiem wyróżniającym się

¹¹ Ibidem, 138-139.

na tle innych czasopism kobiecych ukazujących się w dwudziestoleciu międzywojennym tym, że zajmowano się na jego łamach nie tylko bieżącą polityką, lecz zamieszczano też poważne analizy polityczne oraz omówienia aktów prawnych o kluczowym znaczeniu dla sfery publicznej. Kolejny referat przedstawiła reprezentantka litewskiego środowiska naukowego prof. Virginia Jureniene z Uniwersytetu Wileńskiego. W referacie pt. *Lithuanian Women during the Soviet Occupation (1960-1990): Activities and Aspirations in opinions of newspapers „Soviet Women”* nakreśliła obraz sytuacji Litwinek w sowieckich realiach lat 1960-1990. Charakterystykę form aktywizacji społeczno-politycznej skomunizowanych kobiet litewskich prelegentka oparła o dane pozyskane z publikacji ukazujących się na łamach litewskiej edycji czasopisma „Kobieta Sowiecka” [„Tarybinė moteris”]. Trzeci referat pt. *Aktual'nye voprosy meždunarodnyh otnošenij na stranicaž ženskih žurnalov socialističeskoj Čehoslovakii (1964-1970)* wygłosiła dr Daniela Kolenovska z Uniwersytetu Karola w Pradze. Prelegentka podjęła kwestię zbytniego wyeksponowania w czechosłowackiej prasie kobiecej w latach 1964-1970 kluczowych problemów ze sfery ówczesnych stosunków międzynarodowych (zimna wojna) kosztem zagadnień odnoszących się do międzynarodowych uwarunkowań procesów emancypacyjnych. Ostatni referat w tym panelu konferencyjnym przedstawiła prof. Małgorzata Dajnowicz reprezentująca Uniwersytet w Białymstoku, która mówiła o *Kierunkach działalności Ligi Kobiet w świetle publikacji „Zwierciadła” (1982-1989)*. Prelegentka wskazywała, iż Liga Kobiet za pośrednictwem adresowanego do wykształconych kobiet „Zwierciadła” przekazywała czytelnikom informacje o polityce i udziale kobiet w jej kreowaniu w schyłkowym okresie Polski Ludowej¹².

Drugi dzień obrad konferencyjnych otworzył panel moderowany przez prof. dr hab. Jolantę Chwastyk-Kowalczyk. Referat otwierający trzeci panel konferencyjny przedstawiła dr hab. Ewa Danowska z Polskiej Akademii Umiejętności. Jego tematem była *Polityka na łamach prasy kobiecej w Galicji w latach 1900-1918*. Prelegentka m.in. stwierdziła, że w latach 1914-1918 w Galicji ukazywało się kilkanaście czasopism adresowanych do kobiet. Zwróciła ponadto uwagę, że w badanym okresie prasa dostarczała przede wszystkim informacji o prowadzeniu gospodarstwa domowego i wychowaniu dzieci. Podkreśliła też, że prasa wydawana przez środowiska lewicowe wiele miejsca poświęcała działalności organizacji feministycznych oraz kwestiom równouprawnienia.

Następny referat pt. *Problematyka polityki i polityków na łamach „Głosu Kobiet” w latach 1908-1939* przedstawiła dr hab. Aneta Dawidowicz

¹² Ibidem, 139-140.

z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Mówiła m.in. o tym, że celem tego periodyku było zainteresowanie kobiet uczestnictwem w ruchu socjalistycznym, a w konsekwencji powiększenie szeregów partyjnych i włączenie ich w walkę o równouprawnienie. Kolejny referat zatytułowany *Zaangażowanie kobiet w zjazdy delegatek w drugiej połowie lat 20. (na podstawie materiałów czasopisma „Rabotnica” [„Robotnica”]* wygłosiła doc. dr Elena Sumko z Państwowego Uniwersytetu w Połocku. W swoim wystąpieniu podkreśliła, iż do ważniejszych zadań delegatek należało promowanie nowego stylu życia i zaangażowanie kobiet w politykę. Państwowy Uniwersytet w Połocku reprezentowała również doc. dr Alesá Korsak, która wygłosiła referat pt. *Społeczne i polityczne życie BSSR w świetle publikacji czasopisma „Bielaruskaja Rabotnitsa i Syalyanka” (1924-1939)*. W swojej wypowiedzi nakreśliła, jak na przestrzeni lat 1924-1939 zmieniała się koncepcja redakcji w podejściu do aktywności społecznej i politycznej kobiet. To wystąpienie było ostatnim w tym panelu konferencyjnym¹³.

Rolę moderatorki w czwartym panelu pełniła prof. dr hab. Beata Wałęciuk-Dejneka, a jako pierwsza wystąpiła z referatem dr Maria Bauchrowicz-Tocka z Uniwersytetu w Białymstoku. Jego temat brzmiał: *„Zakonspirowane mężatki”, czyli o ograniczeniach obyczajowych i prawnych wobec pracujących kobiet na łamach „Tygodnika Kobiety”*. Referentka zwróciła uwagę, iż pełne uczestnictwo kobiet w życiu publicznym i zawodowym II Rzeczypospolitej było ograniczone przez obyczajowość i ustawodawstwo. Wśród tych ostatnich wymieniła tzw. ustawę celibatową oraz przepisy ograniczające równouprawnienie w życiu publicznym i zawodowym.

Następny referat pt. *Wizerunek sowieckiej kobiety-polityka w białoruskim czasopiśmie „Rabotnitsa i Syalyanka” [„Robotnica i Chłopka”] (1945-1991)* przedstawiła doc. dr Inna Vaškevič z Białoruskiego Państwowego Uniwersytetu Informatyki i Radioelektroniki. W swoim wystąpieniu stwierdziła m.in., że w drugiej połowie lat 40. emancypacja kobiet w ZSRR stała się powszechnym zjawiskiem. Wskazywała ponadto, iż państwo było wówczas zainteresowane zaangażowaniem kobiet z republik sowieckich w życie polityczne, o czym świadczył prezentowany w mediach wizerunek kobiety-polityka.

Trzecie wystąpienie pt. *Transformacja ustrojowa na łamach pisma „Kobieta i Życie”* zostało wygłoszone przez dr Annę Szwed-Walczak z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, która zwróciła uwagę na niereprezentatywność kobiet w trakcie obrad przy okrągłym stole. Wskazała, że z tego powodu nie poruszano wówczas spraw kobiet, a w konsekwencji redakcja „Kobiety i Życia” zorganizowała cykl spotkań

¹³ Ibidem, s. 140-141.

i zaprezentowała wiele artykułów (m.in. *O nas bez nas* i *Jeśli nie my, to kto?*), których celem było wskazanie sposobów artykulacji problemów kobiet, a także mechanizmów promocji sylwetek kobiet angażujących się w politykę¹⁴.

W piątym panelu konferencyjnym moderatorką była prof. dr hab. Agnieszka Szudarek. Pierwszy referat w jego ramach wygłosiła dr Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk reprezentująca Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie. W swoim wystąpieniu pt. *Obraz kobiety – konspiratorki rozpowszechniany na łamach kobiecej prasy podziemnej 1940-1945* zaprezentowała ustalenia, z których wynikało, że w latach 1939-1945 na ziemiach polskich pozostających pod okupacją niemiecką były wydawane różne pisma konspiracyjne, na których łamach starano się nie tylko zapoznawać kobietę z aktualnym programem partii czy organizacji podziemnych, lecz także propagowano jej wzorzec.

Następną mówczynią była dr Barbara Klich-Kluczevska z Uniwersytetu Jagiellońskiego, która zaprezentowała referat pt. *Komentarze do biopolityki. Polityka (pro)rodzinna w powojennej prasie kobiecej*. W jej wystąpieniu mowa była o aktywności i skuteczności reakcji redaktorek prasy kobiecej na zwroty w polskiej polityce natalistycznej w okresie powojennym. Prelegentka poszukiwała także odpowiedzi na pytanie, czy wspomniane redaktorki starały się odgrywać aktywną rolę w dyskursie publicznym?

Trzecią prelegentką w panelu była dr Katarzyna Stańczak-Wiślicz z Instytutu Badań Literackich PAN, która przedstawiła referat pt. *Stan wojenny i dyskurs nowego porządku na łamach magazynów kobiecych w Polsce początku lat 80. XX w.* Według jej ustaleń po wznowieniu wydawania czasopism w 1982 r. redaktorzy zostali zobowiązani do przestrzegania tzw. wartości socjalistycznych oraz do popierania polityki ekipy rządzącej. W efekcie na łamach prasy kobiecej zaczęły się pojawiać teksty uzasadniające decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego i objaśniające nową linię polityczną partii komunistycznej. Kolejnym prelegentem był dr hab. Adam Miodowski z Uniwersytetu w Białymstoku, który wygłosił referat pt. *Rzecz wrocławskich i szczecińskich struktur terenowych Ligi Kobiet w latach 1945-1989 (w świetle „Naszej Pracy”)*. W swoim wystąpieniu wskazywał, iż na łamach wydawanego przez Zarząd Główny periodyku wiele miejsca poświęcano działalności terenowych struktur Ligi, w tym tych funkcjonujących na Ziemiach Odzyskanych. Z ostatnim referatem w tym panelu wystąpiła dr Barbara Drapikowska z Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie. Jej wypowiedź dotyczyła kwestii zaangażowania kobiet na rzecz obronności kraju w ujęciu kobiecego czasopisma „Dla Przyszłości”. Prelegentka

¹⁴ Ibidem, s. 141-142.

przedstawiła wyniki analizy treści przedwojennego czasopisma dla kobiet pod kątem krzewienia idei zaangażowania ich na rzecz obronności kraju, zaprezentowała też podstawowe założenia czasopisma oraz jego rolę w urzeczywistnianiu wspomnianej idei¹⁵.

Rok później w dniach 14-16 czerwca 2019 r. w Białymstoku odbyła się kolejna konferencja naukowa z cyklu *Polityka i politycy w prasie XX i XXI w.* Jej czwarta edycja miała charakter ogólnopolski, a tematem wiodącym były *Kobiety i wybory parlamentarne*. Pierwszą część obrad, moderowaną przez prof. Małgorzatę Dajnowicz, otworzył referat prof. Alicji Gałczyńskiej z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach pt. *Posłowie czy posłanki? O nazwach pierwszych polskich parlamentarzystek*. Prelegentka podjęła próbę wyjaśnienia na wskazanym w tytule wystąpienia przykładzie uwarunkowań historycznych, które wpłynęły na zakorzenienie się poglądu, że język polski faworyzuje mężczyzn. Wyjaśniała, że polszczyzna sprzed XX w. nie potrzebowała żeńskiego odpowiednika formy „poseł”, ponieważ kobiety uzyskały pełnię praw wyborczych dopiero w 1918 r. Referująca zaprezentowała też listę określeń, których po 1918 r. próbowano używać w odniesieniu do kobiet wybranych do sejmu i wskazała przyczyny, dla których żadne z nich nie zdołało się trwale przyjąć.

Kolejną prelegentką była prof. Agnieszka Szudarek z Uniwersytetu Szczecińskiego, która zaprezentowała referat pt. *Pierwszy raz przy urnie wyborczej. Prasa szczecińska wobec udziału kobiet w wyborach do Zgromadzenia Narodowego w Niemczech w styczniu 1919 roku*. Na podstawie analizy zawartości takich periodyków jak „Pommersche Tagespost”, zadała kluczowe pytanie o to, jak ówczesna prasa związana z głównymi siłami politycznymi w Niemczech włączyła się w mobilizowanie kobiet do udziału w wyborach? Następnym referat przygotowały i zaprezentowały wspólnie dwie autorki reprezentujące Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, tj. prof. Lidia Michalska-Bracha i prof. Marzena Marczevska. Tematem ich wystąpienia były *Lwowianki wobec równouprawnienia kobiet. Trzy historie*. Prelegentki poddały analizie trzy kobiece biografie: Zofii Romanowiczówny (1842-1936), Marii Dulębianki (1861-1919) oraz Łucji Charewiczowej (1897-1943). Referujące zwróciły m.in. uwagę, że każda z przywołanych lwowianek reprezentowała inną generację mieszkanek miasta i w związku z tym każda w inny sposób, ze względu na uwarunkowania epoki, w której przypadł szczyt ich aktywności, urzeczywistniała swoje dążenia emancypacyjne. W kolejnym referacie prof. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach opowiadała o *Agitacji obywatelskiej na łamach „Kobiety Współczesnej” w latach 1927-1934*.

¹⁵ Ibidem, s. 142-143.

Prelegentka mówiąc o Emilii Grocholskiej, redaktor naczelnej periodyku naświetliła działalność redaktorek „Kobiety Współczesnej” na rzecz równouprawnienia i w zakresie aktywizacji politycznej kobiet. To ostatnie przejawiało się w zachęcaniu Polek do udziału w wyborach do sejmu, senatu oraz organów samorządowych.

Drugą część obrad moderowaną przez prof. Jolantę Chwastyk-Kowalczyk zainaugurowało wystąpienie prof. Jana Ryszarda Sielezina z Uniwersytetu Wrocławskiego pt. *Ścieżki kariery i działalność społeczno-polityczna kobiet w PSL i SL (1945-1947)*. Prelegent podkreślił, że reprezentantki ruchu ludowego podczas okupacji zaangażowały się w działalność konspiracyjną nie tylko na polu czysto wojskowym, ale też poprzez współuczestnictwo w tworzeniu redakcji, drukarni i sieci kolportażu prasy ludowej. Referujący ukazał przykłady kobiet, których postawy świadczyły o daleko posuniętej determinacji i zdolności do poświęceń w pracy na niwie społeczno-politycznej. Drugie wystąpienie w tej części obrad zaprezentowała dr Maria Bauchrowicz-Tocka, redaktor łomżyńskiego tygodnika „Kontakty”. W referacie pt. *Kobiety wobec wyborów do Sejmu Ustawodawczego na łamach prasy* podjęła próbę ukazania prasowego obrazu postaw politycznych kobiet w toku kampanii wyborczej do pierwszej porozbiorowej konstytuanty. Personalnym pretekstem do analizy zaangażowania kobiet w wybory 1919 r. stała się postać łomżynianki Marii Moczydłowskiej, jednej z ośmiu posełek na Sejm Ustawodawczy¹⁶.

Trzecia część obrad moderowana przez prof. Agnieszkę Szudarek otwarta została wystąpieniem prof. Magdaleny Mikołajczyk z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, pt. *Determinanty szans wyborczych i aktywności parlamentarnej kobiet w III RP*. Referentka wskazała na determinanty wpływające na ograniczoną liczebność kobiet w niższej izbie polskiego parlamentu po 1989 r. Wśród nich wyeksponowała uwarunkowania demograficzne, polityczne i kulturowe, które jej zdaniem na polskiej scenie politycznej wpływają na szanse wyborcze kobiet. Kolejny referat wygłosiła dr Edyta Chrobaczyńska-Plucińska, również z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, pt. *Posłanki na Sejm PRL II kadencji (1957-1961) – cechy socjopolityczne i aktywność poselska*. Prelegentka zaprezentowała posłanki na Sejm PRL II kadencji posługując się przy ich charakterystyce np. kryterium wieku, wykształcenia, zawodu, orientacji politycznej, a także przynależności do klubów i kół poselskich. Jednocześnie ukazała obszary ich poselskiej aktywności w wybranych komisjach parlamentarnych, zaprezentowała tematykę składanych interpelacji oraz przedstawiła listę zagadnień

¹⁶ U. Sokołowska, *IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa...*, s. 240-242.

poruszanych w przemówieniach sejmowych. Następny referat pt. *Propaganda wyborów parlamentarnych w prasie Ligi Kobiet. Wybrane przykłady* przedstawiła dr Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk z Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie. W swoim wystąpieniu podkreśliła, że jednym z celów działalności utworzonej w 1945 r. Ligi Kobiet była indoktrynacja komunistyczna wśród kobiet. Wskazała, że do tego typu działań wykorzystywano prasę wydawaną przez Zarząd Główny Ligi Kobiet. Były to periodyki „Poznajmy Prawdę” i „Nasza Praca”. To na ich łamach zamieszczano publikacje nawołujące do udziału w wyborach i do poparcia kandydatek z listy Bloku Demokratycznego (PPR, PPS, SL, SD)¹⁷.

Czwartą część obrad otworzył referat pt. *Liga Kobiet i wybory parlamentarne lat 50. i 60. XX w. (w świetle „Naszej Pracy”)* wygłoszony przez reprezentującą Uniwersytet w Białymstoku prof. Małgorzatę Dajnowicz. Prelegentka w oparciu o analizę zawartości biuletynu informacyjnego Ligi Kobiet scharakteryzowała zaangażowanie liżanek w kolejne kampanie wyborcze do peerelowskiego Sejmu. Prelegentka zwróciła uwagę, iż na łamach periodyku Zarządu Głównego Ligi Kobiet nie tylko zachęcano kobiety do udziału w wyborach, ale starano się moderować ich aktywność polityczną. W „Naszej Pracy” większość publikacji miała charakter polityczno-propagandowy, co dowodziło, że periodyk był bardziej organem indoktrynacyjnym niż informacyjnym. Kolejne wystąpienie dr. hab. Adama Miodowskiego pt. *Aktywność parlamentarna posłanek-członkiń Ligi Kobiet na forum Sejmu Ustawodawczego w świetle sprawozdań stenograficznych z posiedzeń izby i relacji prasowych (1947-1952)* dotyczyło osiągnięć w pracy parlamentarnej grupy liżanek zasiadających w peerelowskiej konstytucji. Referujący ukazał różnicowanie w poziomie zaangażowania poszczególnych posłanek-członkiń Ligi Kobiet, wskazując, iż wiele z nich wykazywało się biernością w pracy sejmowej. Poprzez analizę sprawozdań stenograficznych oraz publikacji prasowych starał się poznać przyczyny takiego stanu rzeczy. W ocenie prelegenta reprezentacja kobiet w parlamencie nie była dostatecznie silna, aby w okresie stalinizmu móc artykułować rzeczywiste potrzeby Polek. Kolejny referat zaprezentowała dr Urszula Sokołowska z Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Jego tematem były *Wybory parlamentarne lat 70. XX w. na łamach „Kobiety i Życia”*. Z ustaleń prelegentki wynikało, iż w analizowanym okresie liczba publikowanych materiałów dotyczących tematyki politycznej ulegała znaczącym wahanom. Wzrost liczby publikacji politycznych wiązał się zazwyczaj z określonymi wydarzeniami i procesami zachodzącymi w kraju. Najwięcej tekstów na tematy polityczne ukazywało się w periodyku przy okazji

¹⁷ Ibidem, s. 242.

kolejnych wyborów parlamentarnych. Dominowały wśród nich artykuły informacyjno-indoktrynacyjne podejmujące problematykę niskiej liczby kobiet w gremiach decyzyjnych, których celem było zachęcanie Polek do zaangażowania w sferę polityczną¹⁸.

3. Organizacja wystaw o tematyce kobiecej – towarzyszących konferencjom naukowym

Instytut Pileckiego, Uniwersytet w Białymstoku oraz Instytut Studiów Kobięcych prezentowały w dniach 14 czerwca–2 lipca 2019 r. na Placu Syn-tezy w Kampusie UwB przy ul. K. Ciołkowskiego wystawę pt. *Podwójnie wolne. Prawa polityczne kobiet 1918*. Wystawa prezentowała historie chrześcijańskich demokratek, feministek i rewolucjonistek, których wieloletnia działalność na rzecz nie tylko równych praw, ale także odzyskania przez Polskę niepodległości doprowadziła do przyznania Polkom praw wyborczych pod koniec 1918 r. Wśród bohaterek wystawy znalazły się m.in.: Eliza Orzeszkowa, Wanda Gertz, Zofia Nałkowska, Zofia Moraczewska, Maria Dąbrowska i Aleksandra Szczerbińska (Piłsudska).

We wrześniu 2020 r. dzięki staraniom ISK przygotowana została wystawa *Pionierki. Kobiety w edukacji*, która towarzyszyła konferencji *Ruchy kobiece na ziemiach polskich w XIX i XX w. Stan badań i perspektywy (na tle porównawczym)*. Pośród prezentowanych na wystawie postaci znalazły się też białostockie pionierki z Ireną Białówną i Marią Kolendo na czele. Dzięki inicjatywie ISK kilkanaście kobiet zasłużonych dla edukacji i nauki (w regionie i Polsce) zostało przywróconych zbiorowej pamięci.

4. Działalność wydawnicza ISK (powołanie i publikacje książkowe Wydawnictwa Humanica)

W upowszechnianiu przez ISK wyników badań naukowych o tematyce kobiecej istotną rolę odgrywa własna oficyna wydawnicza. Działające od 2016 r. Wydawnictwo Humanica na przestrzeni zaledwie kilku lat przygotowało edycję dwóch tomów *Słownika biograficznego kobiet kultury. Białystok i województwo podlaskie* oraz trzy tomy pokonferencyjnych monografii wieloautorskich (czwarty w przygotowaniu). W zespole redakcyjno-autorskim „Słownika” znaleźli się Małgorzata Dajnowicz, Marcin Siedlecki i Wiesława Wróbel, zaś w opracowanie tomów pokonferencyjnych zaangażowani byli (i pozostają) Małgorzata Dajnowicz i Adam Miodowski. O randze Wydawnictwa Humanica i wartości naukowo-poznawczej

¹⁸ Ibidem, s. 244.

wydawanych w nim publikacji świadczą zarówno pochlebne recenzje, jak też osiągnięte wyniki cytowalności¹⁹.

5. Działalność wydawnicza ISK (powołanie i kolejne edycje „Czasopisma Naukowego Studiów Kobięcych”)

„Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” ukazuje się od grudnia 2016 r. Wydawane jest przez Wydawnictwo Humanica. Periodyk jest afiliowany przy Wydziale Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu w Białymstoku. Ukazuje się jako półrocznik. Dotychczas wydano 8 numerów czasopisma. Łącznie na ich łamach opublikowanych zostało: 67 artykułów monograficznych, 11 artykułów recenzyjnych, 7 sprawozdań, 4 autoreferaty rozpraw doktorskich.

Zespół redakcyjny „Czasopisma Naukowego...” współtworzą:

- Redaktor Naczelna: Małgorzata Dajnowicz.
- Zastępca Redaktor Naczelnej: Adam Miodowski.
- Redaktorzy tematyczni:
 - Rafał Kosiński (historia),
 - Grażyna Kędzierska (nauki o bezpieczeństwie),
 - Beata Goworko-Składanek (nauki prawne),
 - Ewa Kępa (nauki o kulturze i religii),
 - Marcin Siedlecki (nauki socjologiczne).
- Redaktor językowy i korekta: Edyta Chrzanowska.
- Redaktor statystyczny: Łukasz Wołyniec.
- Sekretarze:
 - Diana Dajnowicz-Piesiecka,
 - Justyna Zajko-Czochańska.

W Radzie Naukowej „Czasopisma Naukowego...” zasiadają:

- prof. Monika Bednarczuk (Ruhr-Universität Bochum, Niemcy),
- prof. Joanna Dufurat (Uniwersytet Wrocławski),
- prof. Elena Gapova (Western Michigan University, USA),
- doc. Yulia Gradskova (Stockholm University, Szwecja),
- dr. Erla Hulda Halldórsdóttir (University of Iceland, Islandia),
- prof. Virginija Jurėnienė (Vilnius University, Litwa),
- prof. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach),
- prof. Magdalena Musiał-Karg (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu),
- prof. Izabela Nowicka (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie),

¹⁹ M. Siedlecki, *Instytut Studiów Kobięcych i jego działalność...*, s. 242-243.

- prof. Agata Popławska (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie),
- prof. Natalia Pushkareva (Russian Academy of Sciences, Rosja),
- prof. Agnieszka Szudarek (Uniwersytet Szczeciński),
- prof. Beata Wałęciuk-Dejneka (Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach).

Od 2019 r. „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobietych” jest periodykiem punktowanym. Publikujący na jego łamach można uzyskać 20 pkt. Czasopismo upowszechnia teksty naukowe z dziedziny historii, nauk o kulturze i religii, nauk o bezpieczeństwie, nauk prawnych, nauk socjologicznych. Motywem łączącym wszystkie dziedziny jest problematyka kobieca. W marcu 2019 r. minister nauki i szkolnictwa wyższego ustalił listę czasopism finansowanych w ramach projektu *Wsparcie dla czasopism naukowych*. Periodyk wydawany przez ISK znalazł się na niej wśród pism reprezentujących historię.

Trwała obecność „Czasopisma Naukowego Instytutu Studiów Kobietych” na polskim rynku wydawniczym pozwoliła włączyć się środowisku naukowemu związanemu ze stowarzyszeniem w dysputę naukową nad problematyką kobiecą. Na łamach czasopisma są upowszechniane osiągnięcia badawcze z zakresu historii, nauk o polityce, prawa, socjologii, kulturoznawstwa i literaturoznawstwa. Spoiwem łączącym prezentowaną tematykę jest problematyka kobiet ukazywana poprzez perspektywę nauk humanistycznych i społecznych.

„Czasopismo Naukowe...” w 2017 r. zostało poddane pierwszej ocenie parametrycznej przez ekspertów Index Copernicus. W oparciu o analizę pierwszego numeru periodyku eksperci określili wartość wskaźnika ICV (Index Copernicus Value) na poziomie 57,41. Dało to podstawę do wpisania „Czasopisma Naukowego...” na listę *ICI Journals Master List 2016*. Po kolejnej weryfikacji i analizie wydań czasopisma z 2018 r. eksperci Index Copernicus określili wartość wskaźnika ICV za rok 2018 na poziomie 77,83 co potwierdziło rosnącą pozycję periodyku²⁰.

6. Realizacja projektów badawczych w ramach Ośrodka Badań Historii Kobietych Instytutu Studiów Kobietych

W 2019 r. Instytut Studiów Kobietych otrzymał grant z programu „DIALOG”, finansowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa

²⁰ Ibidem, s. 249-250.

Wyższego na utworzenie Ośrodka Badań Historii Kobiet [OBHK]²¹. Zadaniem Ośrodka jest stworzenie skoordynowanej płaszczyzny wymiany osiągnięć naukowych pomiędzy pokoleniem doświadczonych badaczy historii kobiet oraz młodym pokoleniem rozwijającym zainteresowania tą problematyką.

- Zespół badawczy OBHK:
 - prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz – kierownik (UwB),
 - prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk (UJK),
 - prof. dr hab. Ewa Maj (UMCS),
 - dr hab. Lidia Michalska-Bracha, prof. UJK,
 - dr hab. Magdalena Mikołajczyk, prof. UP KEN,
 - dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. Usz,
 - dr Maria Bauchrowicz-Tocka (UwB),
 - dr Anna Szwed-Walczak (UMCS),
 - dr Urszula Sokołowska (UMB),
 - mgr Justyna Zajko-Czochańska – sekretarz naukowy (UwB).
- Współpracownicy OBHK:
 - prof. dr hab. Katarzyna Laskowska (UwB),
 - dr hab. Rafał Kosiński, prof. UwB,
 - dr hab. Adam Miodowski, prof. UwB,
 - dr hab. Magdalena Grabowska (UW),
 - dr hab. Robert Suski, prof. UwB,
 - dr Edyta Chrobaczyńska-Plucińska (UP KEN),
 - dr Diana Dajnowicz-Piesiecka (UwB),
 - dr Łukasz Jędrzejski (UMCS),
 - dr Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk (IPN),
 - mgr Agnieszka Drozdowska (UwB).
- Problematyka badawcza podejmowana w ramach OBHK:
 - Dzieje kobiet na tle porównawczym (wybrane epoki).
 - Perspektywa transnarodowa jako nowy kontekst do badań nad historią kobiet pod zaborem pruskim na przełomie XIX i XX w.
 - Wkład polskich dziennikarek w budowanie przestrzeni kulturalnej rodaków na emigracji.
 - Egodokumenty kobiet XIX-XX w.
 - Prasa dla kobiet (II RP i po 1945 r.).
 - Kobięce organizacje społeczne od XIX w. do 1939 r.

²¹ J. Chwastyk-Kowalczyk, U. Sokołowska, *Ośrodek Badań Historii Kobiet w Białymstoku jako centrum badań nad dziejami kobiet*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2020, nr 3, s. 193-198.

- Opozycyjne formy zaangażowania kobiet w Polsce po 1945 r.
- Aktywność kobiet w strukturach politycznych (partiach, parlamencie, rządzie) od 1919 r. do lat 90. XX w.
- Organizacje, ruchy społeczne kobiet w Polsce Ludowej.

Zorganizowana w dniach 11-14 września 2020 r. ogólnopolska konferencja naukowa pt. *Ruchy kobiece na ziemiach polskich w XIX i XX w. Stan badań i perspektywy (na tle porównawczym)* też wpisuje się w plan działalności Ośrodka Badań Historii Kobiet Instytutu Studiów Kobietych.

7. Realizacja badań i warsztatów naukowych w ramach Białostockiej Szkoły Historii Kobiet

Środki finansowe pozyskane przez Instytut Studiów Kobietych w ramach grantu z programu „DIALOG” umożliwiły też powołanie Białostockiej Szkoły Historii Kobiet [BSzHK], w ramach której organizowane są cykliczne warsztaty naukowe prowadzone przez badaczki historii kobiet, skierowane do studentów, doktorantów, jak też innych osób zainteresowanych szeroko rozumianą kwestią kobiecą.

W ramach tego projektu od października 2019 do lipca 2020 r. odbyło się już 5 spotkań warsztatowych:

- 25 października 2019 r. – Spotkanie robocze BSzHK pt. *Kierunki badań historii kobiet w Polsce – stan badań i perspektywy na przykładzie wybranych zagadnień.*
- 21-25 listopada 2019 r. – I Spotkanie BSzHK pt. *Badania historii kobiet w Polsce – kierunki, perspektywy.*
- 13 grudnia 2019 r. – II Spotkanie BSzHK pt. *Badania naukowe z zakresu historii kobiet w XX w. (tradycje, stan badań i perspektywy na przykładzie wybranych zagadnień).*
- 7-8 luty 2020 r. – III Spotkanie BSzHK pt. *Źródła i metody badań historii kobiet.*
- 24 lipca-2 sierpnia 2020 r. – IV Spotkanie BSzHK w formacie Białostockiej Letniej Szkoły Historii Kobiet pt. *Badania historii kobiet w Polsce – na przykładzie projektów badawczych indywidualnych i zespołowych.*

Podsumowanie

Jak ocenić dokonania ISK na przestrzeni tych już blisko 10 lat? Wydaje się, że Instytut trwale wpisał się w mapę polskiej nauki i jest liczącym się ogólnopolskim (nie tylko regionalnym) ośrodkiem badań historii i współczesnej aktywności kobiet. Prowadzenie skoordynowanych badań

w ramach projektu OBHK, realizacja inicjatywy edukacyjno-naukowej BSzHK, rosnąca ranga i rozpoznawalność „Czasopisma Naukowego Instytutu Studiów Kobięcych”, organizowanie cyklicznej i liczącej się w kraju konferencji naukowej (zwieńczanej każdorazowo publikacją pokonferencyjną) oraz konsekwentne budowanie na rynku wydawniczym pozycji „Wydawnictwa Humanica” stanowią najlepsze podsumowanie dokonań ogólnopolskiego środowiska naukowego związanego z ISK i jego wkładu w badania z zakresu historii kobiet.

Bibliografia

- Chwastyk-Kowalczyk J., Sokołowska U., *Ośrodek Badań Historii Kobięcych w Białymstoku jako centrum badań nad dziejami kobiet*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2020, nr 3.
- Dajnowicz-Piesiecka D., *III Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Polityka i politycy w prasie XX i XXI w.” pt. „Polityka w prasie kobiecej” 25-26 maja 2018 r.*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2018, nr 2(5).
- Siedlecki M., *Instytut Studiów Kobięcych – stowarzyszenie upowszechniające działalność naukową (2011-2016)*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2016, nr 1(1).
- Siedlecki M., *Instytut Studiów Kobięcych i jego działalność w zakresie badań naukowych historii kobiet i ich upowszechniania (2017-2019)*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2019, nr 2(7).
- Sokołowska U., *IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Polityka i politycy w prasie XX i XXI w.” pt. „Kobiety i wybory parlamentarne”, Białystok 14-16 czerwca 2019 r.*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2019, nr 1(6).
- Zajko-Czochańska J., *Międzynarodowa Konferencja Naukowa «Reform and Revolution in Europe, 1917-1919: Entangled and Transnational Histories», Uniwersytet w Tampere, Finlandia, 16-18 marca 2017 r. Uwagi o wystąpieniach merytorycznych*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych” 2017, nr 1(2).

Strona internetowa Instytutu Studiów Kobięcych: <http://www.isk.bialystok.pl/>